

Denken als tegenwicht

Petra Bolhuis & Theo Meereboer

College 5

Leesstof blz. 136-167, denken en taal

www.maieutiek.nl

Denken verschijnt in spreken

- Denkende wezens hebben een behoefte om hun denken te tonen in het spreken.
- Stemming en emoties kunnen kenbaar gemaakt worden via non-verbale communicatie.
- Zelf- en soort behoud kan met simpele klanken. (136)
- Denken vergt het ingewikkelde spreken, omdat het zaken aan de orde stelt die niet aanwezig zijn.

www.maieutiek.nl

Spreken = betekenis

- "De *logos* is het spreken waarin woorden worden samengebracht tot een volzin, die dankzij de synthese (*synthêkê*) in zijn geheel betekenisvol is." (137)
- Spreken en het benoemen is toe-eigenen van de wereld. ('Mark groet 's morgens de dingen')
- Kan ook dat het primaat ligt bij verbeelden (schrijven) zoals in China.

www.maieutiek.nl

Denken- taal -zien

- Het oog ziet samenhang.
- Taal zoekt in volzinnen dat te verbeelden.
- De taal kan maar een deel van die samenhang weergeven.
 - Voorbeeld
 - Metafoor
- Inzichten in metafysica zijn altijd middels analogie die vastgelegd worden in metaforen; v.b. ziel of idee of categorie. (143/144)

www.maieutiek.nl

Geen twee werelden

- Denken heeft behoefte aan metaforen. Die metaforen zijn verbonden met verschijnselen.
- Het lijkt alsof er een wereld is buiten het verschijnende van de objecten, maar dat lijkt slechts zo; in werkelijkheid verbindt de metafoor de fysieke (zintuiglijke) wereld van de verschijnselen met het voorgestelde (niet-zintuiglijke) in het denken. (blz.150)

www.maieutiek.nl

Metaforen vanuit het zien

- Zien lijkt belangrijkste. Lijkt de meest zekere evidente informatie te geven.
- Hebreeuwse waarheid wordt echter gehoord en niet gezien.
- Proeven hoort bij oordelen.

www.maieutiek.nl

Waarom het zien?

- Zien is gelijktijdig
- Biedt het idee van onvergankelijkheid (anderen op andere momenten zien hetzelfde)
- Vraagt activiteit van toeschouwer.
- Horen is temporeel.
- Biedt idee van vergankelijkheid.
- Dringt zich op aan passieve luisteraar.

www.maleutiek.nl

Gevaar van de metafoor

- Denken maakt gebruik van zelfevidente metafoor die niet falsifieerbaar is of hoeft te zijn.
- Grote filosofische systemen berusten daar vaak op.
- Verwondering als I principe of II begin;
 - I Leidt tot blijvende vraagstelling.
 - II Leidt tot opklimmen naar zekerheid.

www.maleutiek.nl

Plato en het geschreven woord

- Vroege Plato wil niet schrijven;
 - Kiem van vergetelheid,
 - Kan geen rekenschap afleggen geen vragen beantwoorden,
 - Kan niet kiezen tot wie het spreekt.
- Denken zoekt woorden → de dialoog geeft inzicht → inzicht (zien van de waarheid) → is (weer) niet te verwoorden. (158/159)

www.maleutiek.nl

Concept 'waarheid'

- Zintuiglijke ervaringen kunnen niet tot elkaar herleid worden.
- Iets zien = onuitsprekelijk = zelfevident, want je hebt het toch gezien!
- "De onzichtbaarheid van de waarheid in de Hebreeuwse religie is even axiomatisch als de onzegbaarheid van de waarheid in de Griekse filosofie." (161)
- Metafysica fundeert haar inhoud op dezelfde wijze als het *bestaan* van de verschijnselen wordt gefundeerd. Waarheid als zelfevidentie. (161)

www.maleutiek.nl

Denken kent geen metafoor

- Spreken is een opeenvolging die doet alsof ze een directe ervaring is (zoals het zien)
- Dan gaat denken over zichzelf denken als een aanschouwen.
- Maar omdat denken spreken nodig heeft zit er altijd de overgang in van het 'nu' en de 'gelijktijdigheid' naar het 'na-elkaar'.
- Denken gaat in metaforen, maar er is geen metafoor voor het denken.
- Denken is slechts de activiteit zelf.

www.maleutiek.nl

Waarom denken wij?

- Filosofie als cirkel; het leven dient als metafoor.
- Waarom is er iets, en niet veeleer niets; begin en vraag waarnaar het denken moet terugkeren.
- Wittgenstein I; Volzin = afbeelding van de werkelijkheid.
- Wittgenstein II; Hoe kunnen we ontdekken waarom de mens denkt?
- Arendt ; Wat zet ons aan het denken?

www.maleutiek.nl